

תנ"ך ממלכתי

כללי

1. בחינת הבגרות בתנ"ך בהיקף של 2 יחידות לימוד נמנית עם **בחינות החובה**. בחינת החובה בתנ"ך כוללת שאלון אחד בלבד.
במועד קיץ תשע"ד ובמועד חורף תשע"ה מוצעות לנבחנים שלוש חלופות להיבחנות, שמתוכן הם יבחרו אחת:
 - **שאלון מספר 131** – מבוסס על **תכנית הלימודים החדשה**. מועד חורף תשע"ה הוא המועד האחרון להיבחנות בשאלון זה. נבחנים שייבחנו בשאלון זה וירצו לשפר את ציוניהם לאחר מועד חורף תשע"ה, יוכלו להיבחן רק בשאלון מספר 136.
 - **שאלון מספר 136** – מבוסס על **תכנית הלימודים החדשה המעודכנת**. מועד קיץ תשע"ד הוא המועד הראשון להיבחנות בשאלון זה, והחל ממועד קיץ תשע"ה יחליף שאלון זה את שאלון מספר 131.
 - **שאלון מספר 140** (לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי) – מבוסס על **תכנית הלימודים החדשה המעודכנת**.
2. הבחינה בתנ"ך **ברמה המוגברת** היא בהיקף של 5 יחידות לימוד והיא עונה על הדרישות של **תרבות עולם**. הבחינה מורכבת משלושה שאלונים:
 - **בחינת החובה בהיקף של שתי יחידות לימוד** – שאלון מספר 131 (על-פי התכנית החדשה) או שאלון מספר 136 (על-פי התכנית החדשה המעודכנת)
 - **יחידת הלימוד השלישית** – שאלון מספר 133 (על-פי התכנית החדשה המעודכנת)
 - **יחידת הלימוד הרביעית** – שאלון מספר 134 (על-פי התכנית החדשה המעודכנת)
 - **יחידת הלימוד החמישית** – שאלון מספר 135 (על-פי התכנית החדשה המעודכנת)
3. הבחינה בתנ"ך ברמה המוגברת נערכת רק במועד הקיץ. הנבחנים יכולים להיבחן ביחידות השונות באותו יום.
4. בבחינה, על כל חלקיה ובכל הרמות, יוכל הנבחן להשתמש בספר תנ"ך בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום לועזי כלשהו.
בבחינת הבגרות **לעולים חדשים** יוכל הנבחן להשתמש במילון עברית – שפת-אם / שפת-אם – עברית, בספר תנ"ך עם תרגום לועזי כלשהו, אך בלי פירושים ובלי תוספות. ניתן לעיין גם ב**זכויות של תלמידים עולים ותושבים חוזרים הנבחנים בבחינות הבגרות**.

5. כתובת אתר תנ"ך ממלכתי :

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/UNITS/tochniyot_limudim/MikraMam

6. מבנה הדעת של המקצוע

- התנ"ך הוא המורשת התרבותית-ההיסטורית של עם ישראל והתשתית לזהותו היהודית.
- התנ"ך הוא ספרות עתיקה הנושאת בשורה אמונית חדשה (=אמונת הייחוד, מונותאיזם).
- במרכז עולמו של התנ"ך מצוי הקשר בין ה' לבין עם ישראל (לעיתים כולו כגוף אחד, לעיתים רק נציגיו או מנהיגיו), ובין העם ובין ארץ-ישראל.
- בספרות המקרא נודעת משמעות מרכזית לעיצוב הזיכרון הקולקטיבי של עם ישראל ולשימורו.
- ספרות המקרא התגבשה במשך תקופה ארוכה של כאלף שנים, מתקופת המלוכה עד התקופה ההלניסטית. היא מכילה גם מסורות המתייחסות אל תקופות קדומות יותר.
- ספרות המקרא לא התגבשה בחלל ריק. היא נושאת את חותם התרבויות שסבבו אותה.
- משהועלתה ספרות המקרא על הכתב, היא נמסרה מדור לדור, ועל כן חלות עליה כל התופעות של מסירת נוסח על-ידי בני אדם, כגון שיבושים, תוספות וחסורים.
- המקרא הוא ספר מגוון מבחינה לשונית, ספרותית ורעיונית. באותו נושא יכולות להופיע במקרא דעות שונות (המשקפות לעיתים מילוי פערים, לעיתים תיקונים ולעיתים פולמוס). הדעות השונות מייצגות תקופות או חוגים חברתיים שונים וכתובות בסגנונות שונים.
- הסוגות המועדפות על כותבי הספרות המקראית, כדי לבטא את עולמה הרעיוני, הן :
היסטוריוגרפיה, חוק, נבואה, חכמה ומזמורים.
- ספרות המקרא היא מקור הראה לתרבות היהודית וגם לתרבות הכללית, מאז שנתגבשה ועד היום הזה.

7. המטרות של לימוד המקרא

בחוק החינוך הממלכתי נקבע כי אחת ממטרות החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך במדינת ישראל על ערכי תרבות ישראל. תכנית הלימודים בתנ"ך לבית-הספר הממלכתי מבוססת על ההכרה, כי המקרא, על ריבוי הפנים שבו, הוא מרכיב מרכזי במכנה המשותף התרבותי לכל עם ישראל לדורותיו. מטרות התכנית, עקרוניתיה ותוכני הלימוד שבה נקבעו על בסיס הכרה זו.

להלן המטרות :

א. ידיעת המסופר במקרא והכרת התפיסות הקיימות בו על ראשית העולם והאנושות ועל קורות

עם ישראל למן תקופת האבות עד שיבת ציון

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים :

- לדעת מה מסופר במקרא על היווצרות האנושות והעם ועל מקומו של עם ישראל בין העמים, ולהכיר את גישות המחקר לגבי סוגיות אלה.
- לדעת מה מסופר בספרי המקרא השונים על תולדות עם ישראל, על מאבקים פנימיים וחיצוניים, על מצבים של גאות ושפל, וכן על סיבותיהם ותוצאותיהם. תכנים אלה יילמדו וינותחו על-פי פשוטו של מקרא ועל-פי חקר המקרא.

- להכיר ולבחון דמויות בתולדות העם, דוגמת האבות והאמהות, נביאים, שופטים, מלכים ודמויות נוספות.
- ב. יצירת מודעות לאופיו של המקרא כמייצג מגוון של אמונות ודעות במורשת ישראל**
כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים:
 - להכיר את הדעה שהמקרא הוא אסופת כתבים מתקופות שונות, המביעה השקפות שונות במרבית הנושאים שבה, ואינה מציגה תמונה חד-צדדית של המציאות.
 - להכיר ולדעת אמונות ודעות בספרות המקרא לסוגיה ואת ביטוייהן וגלגוליהן השונים (לדוגמה: האמונה באל אחד; מקומו של האדם בעולם; תורת הגמול).
- ג. טיפוח היכולת להתמודד עם ריבוי דעות ועם ערכים משתנים במקרא**
כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים:
 - להבין כי ריבוי דעות וערכים משתנים במקרא נובע מן האופי האנושי ומהשתנות העתים.
 - להבין את הזיקה בין דעות וערכים לבין הנסיבות ההיסטוריות ליצירתם.
 - להכיר את המקרא כספרות שלרוב אינה מעלימה ואינה מטשטשת חולשות אנוש.
 - לנקוט עמדה מנומקת ומבוססת כלפי ערכים, תפיסות עולם ודמויות במקרא.
- ד. הכרת החברה המקראית, תרבותה וזיקתה לתרבויות המזרח הקדום**
כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים:
 - להכיר את החברה המקראית ואת התמורות שחלו בה מבחינת מבנה המשפחה והשבט, הממלכה ומוסדותיה, החוק והמנהג.
 - להכיר את מרכיבי התרבות החומרית וחיי היום-יום במגוון תחומי החיים (כגון: כלכלה, מגורים, כלי פולחן, אמצעי לחימה, תחבורה).
 - להשוות את החברה המקראית ומרכיבי תרבותה (כגון: מיתוס, פולחן, חוק) לתרבויות במזרח הקדום כדי לעמוד על השווה שביניהן, וכן על השונה והמייחד את עם ישראל.
- ה. הבנת מקומה של ארץ-ישראל בספרות המקרא, הכרת אתריה, נופיה ועולם החי והצומח שבה, והבנת הזיקה שבין העם לארצו**
כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים:
 - לדעת כי הזיקה של עם ישראל לארץ-ישראל, בחלק ניכר מהספרים הנלמדים, היא אחד המסרים המרכזיים של ספרות המקרא.
 - לדעת שגבולות ארץ-ישראל במקרא אינם קבועים או חד-משמעיים, והם משתנים כשמתחלפות הנסיבות ההיסטוריות, וכן בהתאם להשקפות עולם שונות.
 - להכיר את מפות הארץ בתקופות שונות (כגון: החלוקה לשבטים, ממלכות ישראל ויהודה) ואת הבעיות הכרוכות בזיהוי אתרים המוזכרים במקרא.
 - לדעת על אתרים היסטוריים שונים מתקופת המקרא, ועל אתרים שהמסורת המאוחרת קישרה אותם עם המסופר במקרא.
 - לגלות את הקשר שבין נופי הארץ לשפת המקרא על דימוייה.
 - לדעת כי ממצאים ארכאולוגיים תורמים לעתים לאימות התיאור המקראי, ולעתים הם מסייעים בהבנת מגמות הכתובים.

ו. הכרת סוגות בספרות המקרא, דרכי עיצובן ותרומתן להבעת מסריו של המקרא

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים :

- לדעת מהן הסוגות שהשימוש בהן רווח בספרות המקרא (היסטוריוגרפיה, חוק, נבואה, מזמורים וחכמה), מהם מאפייניהן ומהן מטרות השימוש בהן.
- להכיר אמצעי עיצוב המשמשים בספרות המקרא לסוגיה (כגון : דגמים, תקבולות, דרכי הסיפר, חזרות, דימויים, מטפורות, אנלוגיות, מילים מנחות).
- לגלות את הקשר הקיים בין סוגה ספרותית ובין אמצעי העיצוב שבה והמסרים המודגשים בה.
- לחשוף את הזיקה שבין יחידה ספרותית לבין הקשריה הקרובים והרחוקים (לדוגמה : בראשית ל"ח – כשלעצמו, בסיפור יוסף ובזיקתו למגילת רות).
- להבין את מגמת העריכה ואת דרכיה.

ז. פיתוח מיומנויות לעיון עצמאי במקרא ולהבנת הכתוב למשמעויותיו

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים :

- להכיר את מבנה הספר כולו ואת החלוקות השונות בתוכו (תנ"ך, סדר הספרים, חלוקה לפרשיות, לפרקים ולפסוקים), וכן את טעמי המקרא הבסיסיים, המלמדים על חלוקת הפסוק ועל קריאתו הנכונה.
- לדעת כי המקרא הוא טקסט שהועבר מדור לדור, ובמהלך מסירתו חלו בו תופעות הכרוכות במסירת נוסח (לדוגמה : קרי וכתוב, שיכול אותיות).
- להכיר את לשון המקרא כרובד קדום של העברית (אוצר מילים, תחביר).
- לדעת להשתמש בפרשנות באופן מושכל, להבין את השינויים שחלו בה לדורותיה (מפרשנות פנים-מקראית, חז"ל, ימי הביניים ועד פרשנות חדשה) ולשיטותיה (כגון : פשט ודרש, ביקורת המקרא), ואת נסיבות התפתחותה.
- לדעת להשתמש במגוון אמצעי עזר ובהם : קונקורדנציה, מילון, אנציקלופדיה, אטלס, מאגרי מידע ממוחשבים ומתקשבים.

ח. הכרת חשיבותו של המקרא בהתפתחות התרבות היהודית, הישראלית והכללית

כדי להשיג מטרה זו, על הלומדים :

- להכיר בחשיבות המקרא כתשתית לספרות שהתפתחה בעקבותיו (כגון : ספרות חיצונית, ספרות חז"ל, הספרות העברית החדשה).
- להכיר את השפעת המקרא על עיצוב הזהות היהודית והישראלית.
- להכיר את השפעת המקרא על הדתות המונותאיסטיות האחרות ועל תרבותן.
- להכיר את דרכי העיצוב של מוטיבים ומסרים מקראיים במבחר תחומים, לרבות קולנוע, ספרות ואמנות.

8. תאריכים שיש לשלב בלמידה

להלן רשימת תאריכים שיש לדעת בהקשרם:

- 928 לפנה"ס – פילוג הממלכה המאוחדת ליהודה ולישראל
- 722/1 לפנה"ס – חורבן ממלכת ישראל בידי מלך אשור
- 701 לפנה"ס – מסע סנחריב ליהודה והמצור על ירושלים
- 622/1 לפנה"ס – הרפורמה של יאשיהו
- 597 לפנה"ס – גלות יהויכין והאצולה מיהודה לבבל.
- 586 לפנה"ס – חורבן ירושלים והמקדש וגלות יהודה לבבל על-ידי נבוכדנצר – סוף תקופת בית ראשון
- 538 לפנה"ס – הצהרת כורש

9. נקודות להדגשה בלימודי התנ"ך לקראת בחינת הבגרות

הנבחן יידרש להראות הבנה של מילים ותוכן, של רעיונות מרכזיים, של מסרים, ושל צירופי מילים בהקשרם. הנבחן יצטרך לדעת לאפיין דמויות, להסיק מסקנות וכן ליישם כישורי חשיבה ברמות השונות. כמו-כן תידרש ידיעה והבנה בספרות המקרא למגוון אפיוניה: תכניה, סוגיה, סגנונה, צורתה, אמצעיה ומושגיה הספרותיים.

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך

2 יחידות לימוד – שאלון מספר 131

(על-פי תכנית הלימודים החדשה)

נושאי הלימוד לקיץ תשע"ד ולחורף תשע"ה בלבד (בכפוף לתכנית ההלימה)
החלופה: שאלון מספר 136

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

- פרק ראשון** – **חומר נלמד (88 נקודות: 4 × 22 נקודות)**
בפרק חמש שאלות ומתוכן יבחר הלומד ארבע שאלות (לכל שאלה – 22 נקודות).
בכל שאלה יענה הלומד על **סעיף א'** – **חובה** (10 נקודות) ויבחר **שניים** מבין הסעיפים ב'–ד' (לכל סעיף – 6 נקודות).
בסעיף א' בכל שאלה נדרשים איסוף פרטי מידע והבנה בסיסית של החומר.
בסעיפים ב'–ד' נדרשות מיומנויות גבוהות יותר כמו השוואה והסקת מסקנות, הצגת נימוקים המתבססים על ראיות, זיהוי קשר בין סיבה לתופעה, הבנת שלבים בקבלת החלטות ומיומנויות נוספות.
- פרק שני** – **אנסיין – קטע שלא נלמד (12 נקודות: 3 × 4 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יענה הלומד על **שאלה 6** – **חובה** (4 נקודות) ויבחר **שניים** מבין השאלות 7–9 (לכל שאלה – 4 נקודות).

ניתן לעיין בשאלונים לדוגמה באתר תנ"ך ממלכתי:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/MikraMam/BehinutBagrut/She_lomyBagrut.htm

נושאי הלימוד

תכנית הלימודים כוללת שישה נושאים:

- נושא ראשון:** מבחר מסיפורי ספר מלכים ופרק י"ב 1–12 בספר דברים
נושא שני: מבחר מספרות הנבואה (ירמיה, יחזקאל וישעיה) ופרק א' 1–7 בעזרא
נושא שלישי: מבחר מספרות החכמה

- נושא רביעי:** מבחר מספרות החוק
- נושא חמישי:** מבחר מסיפורי הבריאה וראשית האנושות
- נושא שישי:** מבחר מסיפורי האבות
- בבחינה יישאלו הלומדים על **חמישה** מבין ששת הנושאים המוצגים לעיל.

מפרט התכנים והמטרות בכל נושא

שימו לב!

התכנים המפורטים להלן **מותאמים לתכנית ההלימה** לבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד. הפרקים והנושאים שהועבר עליהם קו חוצה לא יישאלו בבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד.

נושא ראשון: מבחר מסיפורי מלכים א', מלכים ב' ודברים

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים במלכים א'

- הלומדים יכירו את ההסברים השונים לפילוג הממלכה ואת התפיסות של הכותבים השונים.
- הלומדים ידעו למקם על המפה את ממלכת יהודה, את ממלכת ישראל ואת העמים הסובבים אותן.
- הלומדים יבינו את אחריות המלך לגורל העם (לפי השקפתו של ספר מלכים).
- הלומדים יכירו את תפיסת הגמול האופיינית לספר מלכים.

ב. כתובים הנלמדים במלכים ב'

- הלומדים ידונו בסיבות לחורבן ממלכות ישראל ויהודה ובהגליות העם.
- הלומדים יכירו את הרפורמה של יאשיהו, משמעותה והשלכותיה מבחינה דתית ומדינית.
- הלומדים ידעו את מוצאם של השומרונים ואת זהותם.

2. פרקי הלימוד

א. מלכים א': י"א, י"ב, כ"א

ב. מלכים ב': י"ז, י"ח, כ"א, כ"ב, כ"ג 1–14, כ"ד 8–20, כ"ה

ג. דברים: י"ב 1–12

הערה: יש ללמוד את הנושא מספר דברים בהקשר לרפורמה של יאשיהו.

3. מקורות חוץ-מקראיים

ללימוד הפרקים מספר מלכים יצורפו מקורות חוץ-מקראיים כמפורט להלן.

המקורות למלכים ב' י"ז – כיבוש שומרון

כיבוש שומרון (722/1 לפנה"ס) על-ידי סרגון השני (721–705 לפנה"ס) מלך אשור.

מתוך האנלים של סרגון מחורסבד. הודפס ב: א' דמסקי, מדריך במקורות החיצוניים לתולדות

ישראל בימי קדם, חלק א': המקורות, תשמ"ב 1981, עמ' 48, סעיף 52 א'.

אן מתוך כתובת של סרגון ב' מלך אשור. על-פי: מ' כוגן, אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל:

מאות ט ו לפנה"ס, מוסד בינאליק, ירושלים, תשס"ד, עמ' 62. (ראו המקור בהמשך).

המקורות למלכים ב' י"ח – מסע סנחריב נגד יהודה

המסע השלישי של סנחריב ב'ימנסרת המכוון המזרחי בשיקגו", שורות 18–49. הודפס בעולם

התנ"ך, כרך מלכים ב', עמ' 157, סעיף 4.

אן: מ' כוגן, (הנ"ל), עמ' 79–80.

תבליט מארמונו של סנחריב.

תיאור מילולי לגבי התבליט. מתוך: מ' כוגן (הנ"ל), עמ' 84–85.

תבליט המתאר את הקרב על העיר לכיש מן הארמון של סנחריב. מתוך: עולם התנ"ך, מלכים ב',

עמ' 160–162.

4. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

הרים יד בְּמֶלֶךְ	מלכים א': י"א 27
אָבִי יִסֵּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאָנִי אֵיִסֵּר אֶתְכֶם בְּעִקְרֵיבִים	מלכים א': י"ב 14
מֵה-לָנוּ חֶלֶק בְּדוֹד וְלֹא-נִחַלָה בְּבֶן-יִשְׂרָאֵל לֹא-הָלִיךְ יִשְׂרָאֵל	מלכים א': י"ב 16
סֵר וְזָעַף	מלכים א': כ"א 4
הִרְצַחְתָּ וְגַם-יִרְשָׁתָּ	מלכים א': כ"א 19
וַיִּקְשׁוּ אֶת-עֶרְפָּם	מלכים ב': י"ז 14
עַל כָּל-גִּבְעָה גְבִיָּה וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעְנָן.	מלכים ב': י"ז 10
מִשְׁעַנֵּת הַקֶּנֶה הַרְצוּץ	מלכים ב': י"ח 21
כָּל-שִׁמְעִיו (שִׁמְעָה) תִּצְלַנָּה שְׁתֵּי אֲזָנָיו.	מלכים ב': כ"א 12
כִּי בְּאִמּוֹנָה הֵם עֹשִׂים	מלכים ב': כ"ב 7
אֶל-הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנְּחִלָּה	דברים: י"ב 9
אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחַלָה אֶתְכֶם.	דברים: י"ב 12

נושא שני: מבחר מספרות הנבואה ועזרא

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים בירמיה

- הלומדים יכירו את נבואת ההקדשה של ירמיה ואת משמעות שליחותו.
- הלומדים יכירו את המסרים הרעיוניים של ירמיה על רקע תקופתו.
- הלומדים יבחנו את סוגיית "נביא מול נביא" (פרק כ"ח).
- הלומדים יבינו את מערכת היחסים המורכבת בין הנביא, לאלוהים ולעם.
- הלומדים יכירו את האמצעים הרטוריים בנבואות ירמיה.

ב. כתובים הנלמדים ביחזקאל

- הלומדים יכירו את החידוש בתפיסת הגמול של יחזקאל.
- הלומדים יבינו את מגמתו של "חזון העצמות היבשות".
- הלומדים יכירו את האמצעים הרטוריים בנבואות יחזקאל.

ג. כתובים הנלמדים בישעיה

- הלומדים יכירו את תיאור הגאולה על-פי ישעיה השני.

ד. כתובים הנלמדים בעזרא

- הלומדים יכירו את הצהרת כורש ויעמדו על משמעותה.

2. פרקי הלימוד

א. ירמיה: א' ז' 1-20, ב' 1-6, כ"ו, כ"ח, ל"א 1-19

הערה: יש ללמוד את פרק ז' ואת פרק כ"ו יחד.

ב. יחזקאל: י"ח, ל"ז

ג. ישעיה: מ' 1-16

ד. עזרא: א' 1-7

3. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

ירמיה: א' 14	מִצְפוֹן תִּפְתַּח הַרְעָה.
ירמיה: ב' 1	דָּרַךְ רַשְׁעִים צָלְחָה שְׁלוֹ כָּל-בְּגָדֵי בְּגָד.
ירמיה: ב' 3	כָּצֵאן לְטַבְחָה.
ירמיה: כ"ח 2	שְׁבַרְתִּי אֶת-עַל (מֶלֶךְ בָּבֶל).
ירמיה: ל"א 2	אֶהְבֵּת עוֹלָם.
ירמיה: ל"א 11	וְלֹא-יִוָּסְפוּ לְדַאֲבָה עוֹד.

קול בְּרָמָה נִשְׁמָע: נְהִי בְּכִי תַמְרוּרִים: רַחֵל מִבְּכָה עַל-בְּנֵיהָ מֵאַנְהָ לְהַנְחִים עַל-בְּנֵיהָ כִּי אֵינָנוּ.	יִרְמִיָּה: ל"א 14
הַבֶּן יִקְרֶה לִי אֲפָרַיִם אִם יֵלֵד שְׁעָשְׂעִים.	יִרְמִיָּה: ל"א 19
אָבוֹת יֵאָכְלוּ בֶסֶר וְשֵׁנֵי הַבָּנִים תִּקְהִינָה.	יחזקאל: י"ח 2
הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוֹת	יחזקאל: י"ח 20
לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ	יחזקאל: י"ח 31
הַעֲצָמוֹת הִיבְשׁוֹת	יחזקאל: ל"ז 4
וַיִּקְרַם עָלֵיהֶם עוֹר....וְרוּחַ אֵין בָּהֶם. (הביטוי הנדרש: קרם עור וגידים)	יחזקאל: ל"ז 8
קוֹל קוֹרָא בַמִּדְבָּר פָּנוּ דָרֶךְ ה' יִשְׂרוּ בְעַרְבָה מְסֻלָּה לְאֵלֵהֵינוּ.	ישעיה: מ' 3
וְהָיָה הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר.	ישעיה: מ' 4
אָכֵן חָצִיר הָעֵס.	ישעיה: מ' 7

4. קטע ללימוד בעל-פה

יִרְמִיָּה: ל"א 14-16

נושא שלישי: מבחר מספרות החכמה

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים באיוב

- הלומדים יכירו את סיפור המסגרת, את מגמתו ואת הזיקה בינו ובין גוף הספר.
- הלומדים ידונו בניסיון בפרקים הראשונים של איוב, ובמשמעותו.
- הלומדים ידונו בתפיסות הגמול השונות המובעות בספר.
- הלומדים ידונו במשמעותו של מענה אלוהים לאיוב.

ב. כתובים הנלמדים בקהלת

- הלומדים ידונו בשאלה של מקומו ושל תכליתו של האדם בעולם.
- הלומדים ידונו בסוגיית הקשר בין מעשיו של האדם ובין גורלו (דטרמיניזם מול תורת הגמול).
- הלומדים יבינו את הפולמוס של קהלת עם תפיסות יסוד במקרא.
- הלומדים יבינו את הבעייתיות של הכללת מגילת קהלת באסופת המקרא.

2. פרקי הלימוד

- א. איוב: א', ב', ח', ט', ל"ח, מ' 1-5, מ"ב
 ב. קהלת: א', ג', י"א 7-10, י"ב

3. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

איוב: א' 16	עוד זה מדבר וזה בא
איוב: א' 21	ה' נתן וזה' לקח יהי שם ה' מברך
איוב: ב' 7	מפך רגלו עד (ועד) קדקדו.
איוב: ב' 10	גם את הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא נקבל
איוב: ל"ח 3	אזר-נא כנגד חלציך
איוב: ל"ח 36	מי-נתן לשכני בינה.
איוב: מ"ב 6	עפר ואפר.

נושא רביעי: מבחר מספרות החוק

1. המטרות

- הלומדים יבינו את חשיבותה של מערכת חוק ומשפט בחברה מתוקנת.
- הלומדים יכירו את עשרת הדברות ואת הנושאים המרכזיים שלהם.
- הלומדים יעמדו על היחס שבין מערכת החוקים ובין המציאות החברתית המשתקפת בהם.
- הלומדים יעמדו על הדומה ועל השונה בין קובצי החוקים השונים שבתורה ועל הזיקות ביניהם.

2. פרקי הלימוד

א. קריאת שמע

- דברים: ו' 4-14

ב. עשרת הדברות

- דברים: ד' 11-14 (מבוא לעשרת הדברות)

- שמות: כ' 1-18

מקורות מקראיים להשוואה:

- דברים: ה' 6-18

ג. החוק האזרחי

- שמות: כ"א 1-27

- **דברים:** ט"ו 12–18 (עבד ואמה)
- **דברים:** י"ט 1–13 (רצה, עיר מקלט)
- **ויקרא:** י"ט 3 (כיבוד הורים)

ד. גר, יתום ואלמנה

- **שמות:** כ"ב 20–23

מקורות מקראיים להשוואה:

- **ויקרא:** י"ט 33–34

- **דברים:** י"ד 28–29, כ"ד 17–22

ה. חגים, שלושת הרגלים

- **שמות:** כ"ג 14–19

מקורות מקראיים להשוואה:

- **דברים:** ט"ז 1–17

ו. חוקים סוציאליים

- **ויקרא:** י"ט 11–18, 32–37

ז. חוקי מלחמה

- **דברים:** כ' 1–20

3. מקורות חוץ-מקראיים

הפתיחה לחוקי חמורבי

בעת שאנו הרם והנשא, מלך האנוכי, ואנליל אדוני השמים והארץ, אשר בידו הגורלות של הארץ, נתנו את השלטון על כל הארץ בידי מרודך, בנו בכורו של אנקי, ויגדלו בתוך האיגיגי ויתנו לבבל את שמה הנשגב ויעשוה כבירה מכל חלקי הארץ, וייסדו בקרבה מלכות אשר לנצח תעמוד, כנצח השמים והארץ. בעת ההיא אנו ואנליל קראונו בשמי להצלחת העם. לי, לחמורבי, המושל השניא וירא האלים, למען השכין צדק בארץ, לכלות רשעים ופועלי אוון, לבל יעשוך החזק את החלש ממנו, למען אזרח כשמש לשחורי-הראש (האנשים), ולהאיר על הארץ.

החתימה

אלה המשפטים אשר שם חמורבי המלך הנבון, להביא לארצו שלום אמת. אני חמורבי המושל, מעודי לא חדלתי לדאוג לטובת שחורי-הראש, אשר חנני אנליל, אשר צונוני מרודך לרעותם. נווי שלום ואושר המצאתי להם, על מכשולים קשים התגברתי, אור הזרחתי עליהם בכלי הזין הכבירים, אשר נתנו לי זבבה ואיננה, בחכמה אשר יעד לי אנקי, בתבונה אשר חנני מרודך – השמדתי את אויבי ממעל ומתחת, שמתתי קץ למלחמות, הבאתי ברכה לארץ, הושבתי את בני-האדם במנוחות שאננות ושמתתי על לבי שאיש לא יחרידם ממנוחתם.

© מתוך: דר. שיי טשרטא, חוקי חמורבי, עינות, תרפ"ג.

4. ביטויים, ניבים וקטעים לבקיאות

שמות: כ"א 11	חנם אין כסף-
שמות: כ"א 24	עין תחת עין
ויקרא: י"ט 14	לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשל
ויקרא: י"ט 16	לא תלך רכיל בעמין לא תעמד על-דם רעך
ויקרא: י"ט 18	לא תקום ולא-תטור...ואהבת לרעך כמוך
ויקרא: י"ט 32	מפני שיבה תקום והדרת פני זקן
ויקרא: י"ט 36	מאזני צדק אבני-צדק איפת צדק
דברים: ד' 11	עד-לב השמים
דברים: י"ד 29	אין-לו חלק ונחלה עמך
דברים: ט"ו 17	עבד עולם
דברים: ט"ז 14	ושמחת בחגך
דברים: ט"ז 15	והיית אך שמח.
דברים: כ' 3	אל-ירך לבבכם
דברים: כ' 19	כי האדם עץ השדה
דברים: כ"ד 17	לא תטה משפט

5. קטעים ללימוד בעל-פה

א. שמות: כ' 2 11

ב. דברים: ה' 4 9

נושא חמישי: מבחר מסיפורי הבריאה וראשית האנושות

1. המטרות

- הלומדים יכירו את התפיסות המגוונות של בריאת העולם כפי שהן באות לידי ביטוי בסיפורת, בשירה ובחכמה וישוו ביניהן.
- הלומדים ידונו במעמדו ובתכליתו של האדם ביקום.
- הלומדים ידונו בתפיסות השונות על מעמד האשה כפי שעולות ממסורות הבריאה השונות.
- הלומדים ידונו בחופש הבחירה של האדם ובאחריותו האישית למעשיו.

- הלומדים יבחינו בתהליך התפתחות התרבות אל מול ההיזדרדות המוסרית של האדם.
- הלומדים ידונו בחטא הגאווה ובהשלכותיו.

2. פרקי הלימוד

- א. בראשית: א', ב', ג', ד', ו', ט', י"א 1-9
 - ב. תהלים: ח', ק"ד
 - ג. משלי: ח' 22-31
- הערה: יש ללמוד את הפרק בתהלים בזיקה לבראשית א', ב', ג'.

3. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

בראשית: א' 2	תָּהוּ וְנָהוּ
בראשית: א' 10	וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב.
בראשית: א' 16	הַמְאֹר הַגָּדֹל... הַמְאֹר הַקָּטָן
בראשית: א' 22	פָּרוּ וּרְבוּ
בראשית: א' 27	בְּצֶלֶם אֱלֹהִים
בראשית: ב' 7	נִשְׁמַת חַיִּים
בראשית: ב' 8	גֶן-בְּעֵדֶן
בראשית: ב' 18	עֵצַר כְּנַגְדּוֹ.
בראשית: ב' 23	עֵצָם מֵעֵצְמִי וּבֶשֶׁר מִבֶּשֶׂרִי
בראשית: ג' 7	עָלָה תְּאֵנָה
בראשית: ג' 9	אִיכָּה.
בראשית: ג' 19	בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם כִּי-עֹפֵר אַתָּה וְאֵל-עֹפֵר תִּשׁוּב.
בראשית: ד' 5	וַיִּפְּלוּ פָּנָיו.
בראשית: ד' 7	לִפְתַּח חֲטָאת רִבְּץ
בראשית: ד' 9	הִשְׁמַר אַחִי אֲנִיכִי.
בראשית: ד' 10	קוֹל דְּמֵי אֲחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאָדָמָה.
בראשית: ד' 12	נָע וָנָד
בראשית: ד' 13	גְּדוֹל עֲוֹנֵי מְנַשָּׂא.
בראשית: ד' 15	וַיִּשָּׂם ה' לְקִיָּן אוֹת (אות קין)
בראשית: ד' 20	יֹשֵׁב אֶהְלֹם וּמִקְנֵה

וְהָיוּ יָמָיו מְאֹה וְעֲשָׂרִים שָׁנָה.	בראשית: ו' 3
נְפִלִים	בראשית: ו' 4
יָצַר מַחְשְׁבֹת לִבּוֹ רַק רַע כָּל-הַיּוֹם.	בראשית: ו' 5
וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לִבּוֹ.	בראשית: ו' 6
מִצָּא חֵן	בראשית: ו' 8
אוֹת-הַבְּרִית	בראשית: ט' 12
בְּרִית עוֹלָם	בראשית: ט' 16
אִישׁ הָאֲדָמָה	בראשית: ט' 20
שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחָדִים.	בראשית: י"א 1
אִישׁ אֶל-רַעְהוּ	בראשית: י"א 3
עִיר וּמְגִדָּל וְרָאשׁוֹ בְּשָׁמַיִם נַעֲשֶׂה-לָנוּ שֵׁם	בראשית: י"א 4
מִפִּי עוֹלָלִים וַיִּנְקִים	תהלים: ח' 3
וַיִּיךְ יְשׁוּמָה לְבַב-אֲנוּשׁ-	תהילים: קי"ד 15

4. קטעים ללימוד בעל-פה

- א. בראשית: א' 1-5
- ב. בראשית: א' 27
- ג. בראשית: ב' 1-3
- ד. בראשית: ט' 6

נושא שישי: מבחר מסיפורי האבות

1. המטרות

- הלומדים יבינו כי הקשר בין עם ישראל לארצו מושתת על ההבטחה האלוהית לאבות לתת לזרעם את הארץ.
- הלומדים יבחנו בצורה ביקורתית את דמויותיהם של האבות והאימהות ואת מערכות היחסים שבתוך המשפחה.
- הלומדים יבינו כי ברית בין הבתרים וספור יוסף מסבירים את ירידתם של בני ישראל מצרימה (פרקים ט"ו, ל"ז).
- הלומדים ידונו בחלומות כמקדמי עלילה ובזיקה שבין החלומות ופתרונם (פרקים ט"ו, כ"א, כ"ח).

2. פרקי הלימוד

בראשית: י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, י"ט, כ"א 1-21, כ"ב 1-19, כ"ג, כ"ה 19-34, כ"ז, כ"ח, כ"ט, ל"ב, ל"ג

3. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

בראשית: י"ב 1	לך-לך
בראשית: י"ב 5	הנפש אשר-עשו
בראשית: ט"ז 5	חמסי עליך ישפט ה' ביני וביניך.
בראשית: ט"ז 6	עשי-לה הטוב בעיניך
בראשית: ט"ז 12	פרא אדם גדו בכל ונד כל בו
בראשית: י"ז 8	אחזת עולם
בראשית: י"ח 5	פת-לחם
בראשית: י"ח 10	בעת חיה
בראשית: י"ח 11	באים בימים
בראשית: י"ח 12	אחרי בלתי היתה-לי עדנה
בראשית: י"ח 21	הכצעקתה
בראשית: י"ח 25	השפט כל-הארץ לא יעשה משפט !!
בראשית: י"ח 27	ואנכי עפר ואפר.
בראשית: כ"א 16	כמתחוי קשת
בראשית: כ"ב 7	ואיזה חשה לעלה.
בראשית: כ"ב 8	ונלכו שניהם יחדו.
בראשית: כ"ב 12	אל-תשלח ידך אל-הנער
בראשית: כ"ב 17	ככוכבי השמים וכחול אשר על-שפת הים
בראשית: כ"ג 1	שני חיי שרה-
בראשית: כ"ג 4	אחזת-קבר
בראשית: כ"ג 12	עם הארץ-
בראשית: כ"ג 15	(ארבע מאת שקל כסף) ביני וביניך מה הוא
בראשית: כ"ג 16	עבר לסחר-

בראשית: כ"ה 23	וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר.
בראשית: כ"ה 27	אִישׁ יִדְעַ צִיד אִישׁ שָׂדֶה אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהָלִים.
בראשית: כ"ה 30	הַלְעִיטְנִי נָא מִן-הָאֲדָם הָאֲדָם הַזֶּה
בראשית: כ"ה 34	נָזִיד עֲדָשִׁים
בראשית: כ"ו 1	וּתְכַהֵן עֵינָיו
בראשית: כ"ו 13	עָלֵי קָלְתָן בְּנֵי
בראשית: כ"ו 22	הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יְדֵי עֲשׂוֹ.
בראשית: כ"ו 40	עַל-חֲרָבָן תַּחֲיֶה וּפְרֻקֶתָ עָלוּ מֵעַל צְוֹאֲרֶךְ.
בראשית: כ"ו 46	קָצַתִּי בְחַיִּי לָמָּה לִּי חַיִּים.
בראשית: כ"ז 12	וְרָאשׁוּ מִגִּיעַ הַשְּׂמִימָה
בראשית: כ"ז 17	שַׁעַר הַשְּׂמִימִים
בראשית: כ"ז ט 18	בְּרַחֵל בִּתְּךָ הַקְּטָנָה
בראשית: כ"ז ט 20	וַיְהִיו בְּעֵינָיו כְּלָמִים אֲחָדִים
בראשית: כ"ז ט 26	לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקּוֹמֹנִי
בראשית: ל"ב 12	וְהַכְנִי אִם עַל-בָּנִים
בראשית: ל"ג 2	וַיָּבֵא (יוֹסֵף) אֶת-דְּבָתָם רָעָה
בראשית: ל"ג 3	בְּן-זֶקֶנִים כְּתֻבֹת פָּסִים-
בראשית: ל"ג 16	אֶת-אֲחֵי אֲנֹכִי מִבְּקֶשׁ
בראשית: ל"ג 19	בַּעַל הַחֲלָמוֹת
בראשית: ל"ג 30	וְאֲנִי אֲנָה אֲנִי-בָא-
בראשית: ל"ג 33	טָרַף טָרַף יוֹסֵף-

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך

2 יחידות לימוד – שאלון מספר 136

(על-פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת)

נושאי הלימוד לקיץ תשע"ד ולחורף תשע"ה בלבד (בכפוף לתכנית ההלימה)
החלופה: שאלון מספר 131

מבנה השאלון

בשאלון חמישה פרקים.

- פרק ראשון** – **ספר בראשית (24 נקודות: 2 × 12 נקודות)**
בפרק שתי שאלות חובה על ספר בראשית (לכל שאלה – 12 נקודות).
בכל שאלה שלושה סעיפים. סעיף א' הוא חובה ומבין השניים הנותרים יבחר הלומד סעיף אחד.
- פרק שני** – **היסטוריוגרפיה ונבואה (40 נקודות: 2 × 20 נקודות)**
בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל שאלה ארבעה סעיפים – סעיף א' הוא חובה ומבין השלושה הנותרים יבחר הלומד שני סעיפים.
- פרק שלישי** – **נושאי חתך – חובה (18 נקודות: 3 × 6 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד שלוש שאלות (לכל שאלה – 6 נקודות).
- פרק רביעי** – **נושאי חתך – הרחבה (6 נקודות: 1 × 6 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד שאלה אחת (לכל שאלה – 6 נקודות).
- פרק חמישי** – **קטע שלא נלמד (12 נקודות: 3 × 4 נקודות)**
בפרק ארבע שאלות ומתוכן שאלה אחת היא חובה ומבין השלוש הנותרות יבחר הלומד שתי שאלות (לכל שאלה – 4 נקודות).

ניתן לעיין בשאלון לדוגמה באתר תנך ממלכתי:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Tochniyot_Limudim/MikraMam/BehinutBagrut/hatz_aa_lebehina.htm

נושאי הלימוד

תכנית הלימודים כוללת שישה נושאים :

<p>חובה</p> <p>חובה</p> <p>חובה והרחבה</p> <p>חובה והרחבה</p> <p>חובה והרחבה</p> <p>חובה והרחבה</p>	<p>נושא ראשון: בראשית</p> <p>א. הבריאה וראשית האנושות</p> <p>ב. סיפורי האבות</p> <p>נושא שני: היסטוריוגרפיה ונבואה</p> <p>נושא שלישי: חוק (נושא חתך)</p> <p>נושא רביעי: חכמה (נושא חתך)</p> <p>נושא חמישי: נביאי אמת ונביאי שקר (נושא חתך)</p> <p>נושא שישי: תגובות לחורבן ושיבת ציון (נושא חתך)</p>
---	--

הנושאים הראשון והשני הם חובה.

הנושאים השלישי עד השישי כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה, ויש ללמוד אותם כמפורט להלן :

- א. יש ללמוד את פרקי החובה בכל ארבעת הנושאים.
- ב. יש ללמוד את פרקי ההרחבה בשניים מבין הנושאים :
 - בנושא חוק או בנושא חכמה.
 - בנושא נביאי אמת ונביאי שקר או בנושא תגובות לחורבן ושיבת ציון.

מפרט התכנים והמטרות בכל נושא

נושא ראשון: בראשית – הבריאה וראשית האנושות, סיפורי האבות

שימו לב!

בנושא זה כל פרקי הלימוד הם חובה.

א. הבריאה

1. המטרות

- הלומדים יכירו את התפיסה של פרק א' בבראשית, שהוא "חלון הראווה" של התנ"ך, על בריאת העולם, על מעמד האדם ותכליתו ביקום ועל מעמד האישה.
- הלומדים ידונו בתפיסות השונות על מעמד הברואים כפי שהן עולות ממסורות הבריאה השונות.
- הלומדים יעמדו על המשמעות של חופש הבחירה של האדם ושל אחריותו האישית למעשיו.
- הלומדים יבחינו בתהליך התפתחות התרבות אל מול ההידרדרות המוסרית של האדם.

2. תכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הכרת מקומו ומעמדו של האדם בספר בראשית אל מול מקומו בספר איוב (למרחיבים בספרות החכמה)
- הבנת הסיפורים בבראשית א' – י"א כסיפורי הכישלונות האנושיים המהווים רקע לבחירה באברהם

3. פרקי הלימוד

בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5–22, י"א 1–9

4. מקורות חוץ-מקראיים

סיפור הבריאה הבבלי – אנומה אליש
 לוח רביעי, שורות 93–104, 129–140 – הריגת תיאמת ובריאת העולם מגופה
 לוח שישי, שורות 5–8, 29–34 – בריאת האדם

5. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

תְּהוּ וְבָהוּ	בראשית: א' 2
וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי-טוֹב	בראשית: א' 10
פָּרוּ וּרְבוּ	בראשית: א' 22
בְּצֶלֶם אֱלֹהִים	בראשית: א' 27
עֲזָר כְּנַגְדּוֹ.	בראשית: ב' 18
עָצָם מִעֲצָמֵי וּבֶשֶׁר מִבֶּשֶׂרִי	בראשית: ב' 23
עָלָה תְּאֵנָה	בראשית: ג' 7
אֵיכָּה.	בראשית: ג' 9
בְּזַעַת אֶפְיֹן תֹּאכַל לֶחֶם כִּי-עֹפֵר אַתָּה וְאֵל-עֹפֵר תֵּשׁוּב	בראשית: ג' 19
וַיִּפְּלוּ פָּנָיו	בראשית: ד' 5
לִפְתַּח חַטָּאת רִבֵּץ	בראשית: ד' 7
הִשְׁמֵר אָחִי אֲנֹכִי	בראשית: ד' 9
קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאָדָמָה	בראשית: ד' 10
נָע וָנָד	בראשית: ד' 12
גְּדוֹל עֲוֹנֵי מִנְשֵׂא.	בראשית: ד' 13

בראשית: ד' 15	וַיִּשֶׂם ה' לְקַיִן אֹתוֹ (אֹתוֹ קַיִן)
בראשית: ו' 5	וַיֵּצֵר מַחְשְׁבֹת לְבָבוֹ כִּי רָע כָּל-הַיּוֹם
בראשית: ו' 6	וַיִּתְעַצֵּב אֶל-לְבָבוֹ
בראשית: י"א 1	שָׁפָה אֶחָת וּדְבָרִים אַחֲדִים
בראשית: י"א 3	אִישׁ אֶל-רֵעֵהוּ
בראשית: י"א 4	עִיר וּמְגֻדָּל וְרֹאשׁוֹ בְּשָׂמִים וּנְעֻשָׁה-לָנוּ שֵׁם

ב. סיפורי האבות

1. המטרות

- הלומדים יבינו כי הקשר בין עם ישראל לארצו מושתת על ההבטחה האלוהית לאבות לתת לזרעם את הארץ.
- הלומדים יבחנו את דמויותיהם של האבות והאימהות, המוצגות בסיפור באופן מורכב.
- הלומדים יבחנו את המורכבות של מערכות היחסים שבתוך משפחת האבות.

2. פרקי הלימוד

בראשית: י"א 26–32, י"ב, ט"ו, ט"ז, י"ח, כ"ב 1–19, כ"ה 19–34, כ"ז, כ"ט, ל' 25–26,
ל"ב 22–32.

3. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

בראשית: י"ב 1	לָךְ-לָךְ
בראשית: י"ב 5	הִנֵּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ
בראשית: ט"ז 5	חֲמָסִי עָלֶיךָ יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ
בראשית: ט"ז 6	עָשִׂי-לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ
בראשית: ט"ז 12	פָּרָא אָדָם וְדוֹ בְּכָל נֶיֶד כָּל בּוֹ
בראשית: י"ח 5	פֶת-לֶחֶם
בראשית: י"ח 10	כָּעַת חֲיָה
בראשית: י"ח 11	בָּאִים בְּיָמַי

בראשית: י"ח 12	אֲחֵרֵי בְלַתִּי הִיְתָה-לִּי עֲדָנָה
בראשית: י"ח 21	הִכְצַעְקָתָהּ
בראשית: י"ח 25	הַשֹּׁפֵט כָּל-הָאָרֶץ לֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁפָּט !!
בראשית: י"ח 27	וְאָנֹכִי עֹפֵר וְנֹאפֵר
בראשית: כ"ב 7	וְאֵיחָהּ הִשָּׂה לְעֵלָהּ
בראשית: כ"ב 8	וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו
בראשית: כ"ב 12	אֶל-תְּשֻׁלַּח יָדָךְ אֶל-הַנַּעַר
בראשית: כ"ב 17	כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל-שֵׁפֶת הַיָּם
בראשית: כ"ה 23	וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר
בראשית: כ"ה 27	אִישׁ יִדְעַ צִיד אִישׁ שָׂדֵה אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֶתְּהֵלִים
בראשית: כ"ה 30	הֲלֹעִיטְנִי נָא מִן-הָאֲדָמָה הָאֲדָמָה הַזֹּאת
בראשית: כ"ה 34	[מכירת בכורה] נָזִיד עֲדָשִׁים
בראשית: כ"ז 1	וּתְכַהֵן עֵינָיו
בראשית: כ"ז 13	עָלִי קָלְלֵתְךָ בְּנֵי
בראשית: כ"ז 22	הַקָּל קוֹל יַעֲקֹב וְהִזְדִּים יָדִי עֲשׂוֹ
בראשית: כ"ז 40	וְעַל-חֲרָבְךָ תַּחֲיֶה וּפְרֻקֶתָּ עָלָיו מֵעַל צְנֹאָרְךָ
בראשית: כ"ז 46	קָצַתִּי בְּחַיִּי לְמָה לִּי חַיִּים.
בראשית: כ"ח 12	וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה
בראשית: כ"ח 18	בְּרַחֵל בִּתְךָ הַקְּטָנָה
בראשית: כ"ח 20	וַיְהִיו בְּעֵינָיו כְּנִמִּים אֲחָדִים
בראשית: כ"ח 26	לֹא-יַעֲשֶׂה כֵן בְּמִקוֹמֹנוּ
בראשית: ל"ב 26	לֹא יָכֹל לוֹ

נושא שני: היסטוריוגרפיה ונבואה

שימו לב!

בנושא זה כל פרקי הלימוד הם חובה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים במלכים

- הלומדים יעמדו על השבר במלכות שלמה, כפי שמציירו ההיסטוריוגרף.
- הלומדים יכירו את ההסברים השונים לפילוג הממלכה, ואת התפיסות של הכותבים השונים.
- הלומדים ידעו למקם על המפה את ממלכת יהודה, ממלכת ישראל והעמים הסובבים אותן.
- הלומדים יבינו את אחריות המלך לגורל העם (לפי השקפתו של ספר מלכים).
- הלומדים יכירו את תפיסת הגמול האופיינית לספר מלכים.
- הלומדים יכירו את מורכבות תפקיד הנביא דרך סיפורי אליהו ואת ייחודו של נביא זה.
- הלומדים יכירו בסיבות השונות לחורבן ממלכות ישראל, כפי שהן נמסרות הן מפי ההיסטוריוגרף והן מפי נביאי התקופה.
- הלומדים יכירו את הרפורמה של יאשיהו, משמעותה והשלכותיה מבחינה דתית ומדינית.
- הלומדים יכירו את השיח על תורת הגמול כפי שהוא בא לידי ביטוי בחלקי המקרא השונים.

ב. כתובים הנלמדים בעמוס, בישעיה ובירמיה על רקע הכתוב במלכים ב'

- הלומדים יכירו את החידוש שבתפיסת הנביאים את הפולחן ביחס למוסר.
- הלומדים יבינו את דברי הנביאים על רקע האירועים ההיסטוריים – מסע סנחריב (ישעיה א') וגלות יהויכין (בלימוד העימות בין ירמיה לחנניה בירמיה כ"ח הנלמד בנושא נביאי אמת ושקר).
- הלומדים יכירו את הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה הן כהצגת גישה שונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני הרואים בבניית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א').

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הכרת הכתובים השונים העוסקים בסיבות לחורבן ישראל:
 - משברי מנהיגות המתוארים במלכים ב' ט"ז ואינם מוצגים מפורשות כסיבה לחורבן ממלכת הצפון
 - סיבות ריאלי-פוליטיות הזוכות למקום מועט יחסית במלכים ב' י"ז
 - סיבות דתיות ופולחניות המקבלות משקל רב בנאום ההיסטוריוגרף
 - סיבות הקשורות לצדק חברתי ולעוולות חברתיות שעליהן מתריע עמוס
- הכרת תפיסות הגמול השונות כפי שהן באות לידי ביטוי בספר מלכים, בעיקר בהצגת חטאי מנשה כסיבה מרכזית לחורבן, אל מול ספר דברי הימים הנוקט בגישה שונה

- הכרת תקופת יאשיהו וההערכה של בעל ספר מלכים כלפיו על רקע התפיסה הדו־טרונומיסטית של ריכוז הפולחן (דברים י"ב).
- הכרת העמדה הביקורתית אל מול הגישה המסורתית בסיפור מציאת ספר התורה (מלכים ב', כ"ב)
- הכרת הפרימט המוסרי בדברי עמוס, ישעיה וירמיה הן כהצגת גישה שונה מגישת ההיסטוריוגרף בספר מלכים, והן כהכנה לעמדת נביאי בית שני הרואים בבניית המקדש את הפתרון האולטימטיבי לתחלואי תקופתם (חגי א')
- הכרת נבואת שבעים השנה של ירמיה כרקע לנבואת חגי ולהצהרת כורש הנתפסת בספר עזרא כהגשמתה
- הבנת דברי הנביאים על רקע האירועים ההיסטוריים – מסע סנחריב (ישעיה א') וגלות יהויכין (בלימוד העימות בין ירמיה לחנניה בירמיה כ"ח הנלמד בנושא נביאי אמת ושקר)
- הבנת הקושי לקבל את דברי הנבואה החמורים של ירמיה לאור הצלת ירושלים בימי סנחריב (ירמיה ז' וכן פרק כ"ו עבור המרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר)

3. פרקי הלימוד

- **פרקי הלימוד בהיסטוריוגרפיה**
 - א. **מלכים א'**: י' 13–1, י"א 13–1, 26–43, י"ב, ט"ז 23–33, י"ז, י"ח, י"ט, כ"א
 - ב. **מלכים ב'**: ט"ו 1–31, י"ז, י"ח, י"ט 35–37, כ"א, כ"ב, כ"ג 1–14, 25–30, כ"ד 8–20, כ"ה
 - ג. **דברי הימים ב'**: ל"ג 1–20 (יילמד בזיקה למלכים ב' פרק כ"א)
 - ד. **דברים**: י"ב 1–12, ט"ז 21–22 (הפרקים יילמדו בהקשר לרפורמה של יאשיהו)
- **מקורות חוץ-מקראיים בהיסטוריוגרפיה**
 - מסע סנחריב – יילמד בזיקה למלכים ב' י"ח:
 - א. מסע סנחריב נגד יהודה: המסע השלישי של סנחריב ב"מנסרת המכון המזרחי בשיקגו, שורות 18–49, הודפס בעולם התנ"ך, כרך מלכים ב', עמ' 157, סעיף 4, או: מתוך מ' כוגן, **אסופת כתובות היסטוריות מאשור ובבל**: מאות ט'–ו' לפסה"נ, ירושלים, תשס"ד, עמ' 79–80.
 - ב. תבליט מארמונו של סנחריב המתאר את הקרב על העיר לכיש מן הארמון של סנחריב, מתוך: **עולם התנ"ך**, מלכים ב' עמ' 158–165.
- **פרקי הלימוד בנבואה**
 - א. **עמוס**: א' 1–2, ד' 1–11, ה' 21–27 (מומלץ ללמוד בזיקה לחורבן ישראל)
 - ב. **ישעיה**: א' (מומלץ ללמוד בזיקה למסע סנחריב), ב' 1–4
 - ג. **ירמיה**: א' 1–3, ז' 1–24, כ"ה 1–14, (מומלץ ללמוד בזיקה לחורבן יהודה)

4. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

מלכים א'

מלכים א': י" 4	ולא-הָיָה בָּהּ עוֹד רוּחַ
מלכים א': י" 10	לֹא בָא כְּבֹשֶׁם הַחַוָּא
מלכים א': י" 13	כִּי־דָבַר הַמֶּלֶךְ
מלכים א': י"א 27	הָרִים יָד בַּמֶּלֶךְ
מלכים א': י"ב 14	אָבִי יִסֵּר אֶתְכֶם בְּשׁוֹטִים וְאֲנִי אֲיַסֵּר אֶתְכֶם בְּעִקְרָבִים
מלכים א': י"ב 16	מֵה-לָּנוּ חֶלֶק בְּדוֹד וְלֹא-נַחֲלָה בְּבִן-יִשְׂרָאֵל לֹא הָלִיךְ יִשְׂרָאֵל
מלכים א': י"ז 16. 14	כִּד הַקָּמַח לֹא תִכְלָה וְצַפְחַת הַשָּׂמֶן לֹא תִחְסָר
מלכים א': י"ח 17	הֲאֵתָה זֶה עֹכֵר יִשְׂרָאֵל
מלכים א': י"ח 21	עַד-מָתִי אַתֶּם פֹּסְחִים עַל-שְׁתֵּי הַסַּעֲפִים
מלכים א': י"ח 29	וְאִין-קוֹל וְאִין-עֲנָה וְאִין קָשָׁב
מלכים א': י"ח 46	וַיִּשְׁנֵס מִתְּנִיּוֹ
מלכים א': י"ט 4	וַיִּשְׂאֵל אֶת-נַפְשׁוֹ לְמוֹת
מלכים א': י"ט 12	קוֹל דְּמָמָה דָּקָה
מלכים א': כ"א 4	סֵר וְזָעַף
מלכים א': כ"א 19	הַרְצַחְתָּ וְגַם-יָרַשְׁתָּ

מלכים ב'

מלכים ב': ט"ו 10	קָבַל-עֵם
מלכים ב': י"ז 14	וַיִּקְשׁוּ אֶת-עַרְפָּם
מלכים ב': י"ז 10	עַל כָּל-גִּבְעָה גְבוּהָה וְתַחַת כָּל-עֵץ רַעְנָן
מלכים ב': י"ח 21	מִשְׁעַנֵּת הַקִּנָּה הַרְצוּץ
מלכים ב': כ"א 12	כָּל-שִׁמְעִיו (שְׁמִיעָה) תִּצְלָנָה שְׁתֵּי אֲזָנוֹ
מלכים ב': כ"ב 7	כִּי בְּאַמוּנָה הֵם עֹשִׂים
מלכים ב': כ"ג 25	בְּכָל-לִבָּבוֹ וּבְכָל-נַפְשׁוֹ וּבְכָל-מְאֹדוֹ

דברי הימים ב'

דברי הימים ב': ל"ג 13	וַיַּעֲתָר לוֹ וַיִּשְׁמַע תְּחִנָּתוֹ
--------------------------	--

דברים

דברים: י"ב 9	אֶל-הַמְּנוּחָה וְאֶל-הַנַּחֲלָה
דברים: י"ב 12	אִין לוֹ חֶלֶק וְנַחֲלָה אִתְּכֶם

עמוס

עמוס: ד' 1	פְּרוֹת הַבָּשָׂן
עמוס: ד' 6	נִקְיוֹן שָׁנִים
עמוס: ד' 11	כָּאוֹד מִצֵּל מִשְׂרָפָה
עמוס: ה' 24	וַיִּגַּל כַּמִּים מִשְׁפָּט וַיְצַדֵּקָה כְּנַחַל אֵיתָן.

ישעיה

ישעיה: א' 2	בָּנִים גְּדֹלְתֵי וְרוֹמְמֵתֵי וְהֵם פְּשָׁעוּ בִי.
ישעיה: א' 6	מִכַּף-רֶגֶל וְעַד-רֹאשׁ אֵין-בוֹ מָתֵם
ישעיה: א' 9	כִּסְדֹם הֵינְנוּ
ישעיה: א' 15	וְדִיכֶם דָּמִים מְלֹאוּ
ישעיה: א' 21	אֵיכָה הִיְתָה לְזוֹנָה קַרְיָה נְאֻמְנָה
ישעיה: ב' 3	כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר-ה' מִירוּשָׁלַם
ישעיה: ב' 4	וְכַתְּתוּ חֲרָבוֹתֶם לְאֵתִים וְחַנִּיתוֹתֵיהֶם לְמִזְמֵרוֹת לֹא-יִשָּׂא גּוֹי אֶל-גּוֹי חֶרֶב וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה

נושא שלישי ונושא רביעי: "חוק" ו"חכמה"

שימו לב!

נושאים אלה כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים בנושא החוק

- הלומדים יבינו את חשיבותה של מערכת חוק ומשפט בחברה מתוקנת.
- הלומדים יעמדו על היחס בין מערכת החוקים לבין המציאות החברתית המשתקפת בהם.
- הלומדים יעמדו על הדומה והשונה בין קבצי החוקים השונים שבתורה ועל הזיקות ביניהם (בפרקי ההרחבה).
- הלומדים יקיימו שיח על המקומות בהם הם נפגשים או מתעמתים עם חוקי המקרא.

ב. כתובים הנלמדים בנושא החכמה

- הלומדים יכירו בניסיון בסיפור ראשיתו של איוב ובמשמעותו.
- הלומדים יעסקו בתפיסות הגמול השונות המובעות בספר (בפרקי ההרחבה).
- הלומדים ידונו במשמעותו של מענה אלוהים לאיוב.
- הלומדים יעמדו על משמעותו של ספר איוב ומגמותיו.

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הרחבת הנלמד בנושא **תפיסות הגמול** תוך לימוד ההשקפה של המחוקק, אל מול הספק המובע בשיח בין השטן לאלוהים בספר איוב והביטול המובע בקהלת (עבור המרחיבים בנושא החכמה)
- הכרת ספרות החכמה **כמערכת** אל מול החוק המבקש להציג עולם מסודר ומתוקן

3. פרקי הלימוד

יש ללמוד את פרקי החובה בשני הנושאים.

בפרקי ההרחבה יש לבחור באחת מבין האפשרויות האלה:

– הרחבה בנושא **חכמה**

– הרחבה בנושא **חוק**

חוק	חכמה
חובה קריאת שמע: דברים ו' 4–14 חוקים סוציאליים: דברים כ"ד 10 – 22 שמיטה: דברים ט"ו 1–11 + פרוזבול. מלחמה: דברים כ'	חובה איוב: א', ב', מ"ב קהלת: א'

הרחבה	הרחבה
איוב: ח', ט', ל"ח, מ' 1-5	עבד ואמה – עבדות:
קהלת: ג', י"א 7-10, י"ב	דברים ט"ו 12-18
	ויקרא כ"ה 39-46
	קדושים תהיו:
	ויקרא י"ט 1-18, 32-37
	חוקי יובל:
	ויקרא כ"ה 8-23
	סדרי שלטון:
	דברים ט"ז 18-20, י"ז 8-13

4. ניבים, ביטויים וקטעים לבקיאות

א. חוק – חובה

דברים

דברים: ו' 7	וְשִׁנְנֶתֶם לְבַבְכֶּם
דברים: ט"ו 7	וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת-יָדְךָ
דברים: כ' 3	אֶל-יָרֵךְ לְבַבְכֶּם
דברים: כ' 19	כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה

ב. חוק – הרחבה

דברים

דברים: ט"ו 18	לֹא-יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ
דברים: ט"ז 19	לֹא-תִטֶּה מִשֹּׁפֵט לֹא תִכִּיר פְּנִים
דברים: ט"ז 20	צָדֵק צָדֵק תִּרְדֹּף

ויקרא

ויקרא: י"ט 14	וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכֶּשֶׁל
ויקרא: י"ט 17	לֹא-תִשָּׂא אֶת-אֲחִיךָ בְּלִבְךָ
ויקרא: י"ט 18	וְאָהַבְתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ
ויקרא: י"ט 32	מִפְּנֵי שִׂיבָה תִּקּוּם וְהִדְרֹתָ פְּנֵי זָקֵן
ויקרא: כ"ה 23	כִּי-לִי הָאָרֶץ כִּי-גֵרִים וְתוֹשְׁבִים אַתֶּם עַמִּדִי
ויקרא: כ"ה 42	כִּי-עֲבַדִי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם

ג. חכמה – חובה

איוב

איוב: א' 16	עוד זה מדבר וזה בא
איוב: א' 21	ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך
איוב: ב' 10	גם את הטוב נקבל מאת האלהים ואת הרע לא נקבל
איוב: מ"ב 6	עפר ואפר

קהלת

קהלת: א' 4	דור הלך ודור בא והארץ לעולם עמדת
קהלת: א' 9	מה-שְׁהִיָּה הוא שְׁיִהִיָּה... ואין כל-חדש תחת השמש
קהלת: א' 8	לא-תשבע עין לראות
קהלת: א' 16	דברתי אני עם-לבי
קהלת: א' 18	ויוסיף דעת יוסיף מכאוב

ד. חכמה – הרחבה

איוב

איוב: ח' 7	והיה ראשיתך מצער ואחריתך ישגה מאד
איוב: ח' 12	עֲדֵנוּ בָּאָבוּ
איוב: ט' 18	השֵׁב רוּחִי
איוב: ט' 18	כִּי יִשְׁבְּעֵנִי מִמְרָרִים
איוב: ל"ח 3	אָזֶר-נָא כְּגֹבַר חֲלָצִיךָ
איוב: ל"ח 36	מִי-נָתַן לִשְׂכֹּוֹי בִּינָה

קהלת

קהלת: ג' 1	לכל זמן ועת לכל-חפץ תחת השמים
קהלת: ג' 19	ומותר האדם מן-הבהמה אין
קהלת: י"א 10	והסר פעס מלבך
קהלת: י"ב 5	הלך האדם אל-בית עולמו
קהלת: י"ב 11	דברי חכמים כדרבנות

נושא חמישי ונושא שישי: "נביאי אמת ונביאי שקר" ו"התגובות לחורבן ושיבת ציון"

שימו לב!

נושאים אלה כוללים פרקי חובה ופרקי הרחבה.

1. המטרות

א. כתובים הנלמדים בנושא נביאי אמת ונביאי שקר

- הלומדים יכירו את הקושי והמורכבות העומדים מאחורי קני המידה השונים לאבחנה בין נביאי אמת לנביאי שקר בתורה ובנביאים.
- הלומדים יתודעו לסבל, לנועזות ולאומץ של אדם העומד מול ממסד ומול הכלל.

ב. כתובים הנלמדים בנושא התגובות לחורבן ושיבת ציון

- הלומדים יכירו את המציאות ההיסטורית על השינויים שחלו בה ואת התגובות השונות לתמורות אלה.

2. הצעה לתכנון הלמידה כשיח בין הכתובים, צירים מארגנים ונושאי חתך

- הרחבת הנלמד בנושא **תפיסות הגמול** באמצעות יחזקאל י"ח
- הכרת **ההתמודדות** של ירמיה (ונביאים אחרים למרחיבים בנושא נביאי אמת ושקר) עם **העם והממסד** המתקשה לעכל את הנבואות החמורות. הכרת **הקושי להבחין בין נבואת אמת לנבואה שקרית**, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בחוק (דברים י"ח) ובסיפורים השונים על נביאי בית ראשון
- הבנת **האתגר שבדרישת חגי** להתגבר על הקשיים המתוארים בעזרא ד' ולבנות את בית המקדש
- העמקת ההיכרות עם **דרכי התמודדות שונים עם החורבן** כפי שהם באים לידי ביטוי בישעיה מ', ובהרחבה – ביחזקאל ל"ז, איכה ה' ותהלים קל"ז

3. פרקי הלימוד

יש ללמוד את פרקי החובה בשני הנושאים.

בפרקי ההרחבה יש לבחור באחת מבין האפשרויות האלה:

- הרחבה בנושא **נביאי אמת ונביאי שקר**
- הרחבה בנושא **התגובות לחורבן ושיבת ציון**

התגובות לחורבן ושיבת ציון	נביאי אמת ונביאי שקר
<p>חובה יחזקאל: י"ח 1–20 עזרא: א' 1–7, ד' 1–6 ישעיה: מ' 1–11 חגי: א'</p>	<p>חובה דברים: י"ח 9–22 ירמיה: כ', כ"ג 25–32, כ"ח</p>
<p>הרחבה איכה: ה' תהלים: קל"ז יחזקאל: ל"ז 1–14</p>	<p>הרחבה מלכים א': כ"ב 1–40 עמוס: ז' 7–17 ירמיה: כ"ו</p>

4. ניבים, ביטויים וקטעי פסוקים לבקיאות

א. נביאי אמת ונביאי שקר – חובה

דברים

דברים: י"ח 13	תמים תהיה עם ה' אלהיך.
---------------	------------------------

ירמיה

ירמיה: כ' 8	אזעק חמס
ירמיה: כ' 9	והיה בלבי פאש בערת עצר בעצמותי
ירמיה: כ' 12	נה' צבאות בחן צדיק ראה כליות נלב
ירמיה: כ"ג 28	מה-לתבן את-הבר
ירמיה: כ"ג 29	וכפטיש יפצץ סלע.

ב. נביאי אמת ונביאי שקר – הרחבה

מלכים א' (כ"ב)

מלכים א': כ"ב 4	כמוני כמוך פעמי כעמך
מלכים א': כ"ב 13	פה-אחד
מלכים א': כ"ב 15	עלה והצלח
מלכים א': כ"ב 17	כצאן אשר אין-להם רעה
מלכים א': כ"ב 26	לחם לחץ ומים לחץ

עמוס ז'

עמוס: ז' 12	חֲזָה לְךָ בָּרַח
-------------	-------------------

ירמיה

ירמיה: כ"ו 15	דָּם נָקִי
ירמיה: כ"ו 16	מִשְׁפָּט-מָוֶת
ירמיה: כ"ו 17	צִיּוֹן שָׂדֵה תַּחְרָשׁ

ג. תגובות לחורבן ושיבת ציון – חובה

יחזקאל

יחזקאל: י"ח 2	אָבוֹת יֹאכְלוּ בֶסֶר וְשָׂנִי הַבָּנִים תִּקְהִינָה
יחזקאל: י"ח 20	הַנֶּפֶשׁ הַחַטָּאת הִיא תָמוּת

עזרא א'

עזרא: א' 1	הָעִיר ה' אֶת-רוּחַ כְּרָשׁ
עזרא: א' 3	מִי-בְּכֶם מְכַל-עֲמוֹ יְהִי אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְיַעַל לִירוּשָׁלַם

ישעיה

ישעיה: מ' 3	קוֹל קוֹרָא בַּמִּדְבָּר פָּנּוּ דָרֶךְ ה' יִשְׂרוּ בְּעֵרְבָה מִסְלָה לְאֱלֹהֵינוּ.
ישעיה: מ' 4	וְהָיָה הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר
ישעיה: מ' 7	אֲכַן חָצִיר הָעֵס

עזרא ד'

עזרא: ד' 4	וַיְהִי עִם-הָאָרֶץ מְרַפִּים יְדֵי עַם-יְהוּדָה
עזרא: ד' 5	לְהַפֵּר עֲצָתָם

חגי

חגי: א' 4	לְשֹׁבֵת בְּבִתְיֶכֶם סְפוּנִים
חגי: א' 6	וְהַמְשַׁתְּכֶם מִשְׁתַּכֵּר אֶל-צְרוּר נְקוּב

ד. תגובות לחורבן ושיבת ציון – הרחבה

איכה

איכה: ה' 7	אֲבִיתִינוּ חָטְאוּ אֵינִם (וְאֵינָם) אֲנַחְנוּ (וְאֲנַחְנוּ) עֲוֹנוֹתֵיהֶם סָבְלוּ
איכה: ה' 16	נִפְלְאָה עֲטָרַת רֹאשֵׁנוּ
איכה: ה' 17	חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ
איכה: ה' 21	חֲדָשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם

תהלים

תהלים: קל"ז 1	עַל נְהָרוֹת בָּבֶל שָׁם יִשְׁבְּנוּ גַם-בְּכִינֵנוּ
תהלים: קל"ז 5-6	אִם-אֲשַׁפְּחֵךְ יְרוּשָׁלַם תִּשְׁפַּח יָמֵי תִדְבַּק- לְשׁוֹנִי לְחִפֵּי אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכִי

יחזקאל

יחזקאל: ל"ז 4	הַעֲצָמוֹת הַיְבֻשׁוֹת
יחזקאל: ל"ז 8	וַיִּקְרַם עֲלֵיהֶם עוֹר....וְרוּחַ אֵין בָּהֶם. (קָרַם עוֹר וּגִידִים)
יחזקאל: ל"ז 11	וְאֲבָדָה תִּקְוַתְנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ.

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך
לעולה חדש, לתושב חוזר ולתושב ארעי
2 יחידות לימוד – שאלון מספר 140
(על-פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת)

נושאי הלימוד לקיץ תשע"ד ולחורף תשע"ה בלבד (בכפוף למסמך ההלימה)

עקרונות

- א. בחוק חינוך ממלכתי נקבע כי אחת המטרות של החינוך הממלכתי היא להשתית את החינוך במדינת ישראל על ערכי תרבות ישראל. תכנית הלימודים במקרא לעולים בחינוך הממלכתי מבוססת על ההכרה, כי המקרא הוא מרכיב מרכזי במכנה המשותף התרבותי לכל עם ישראל לדורותיו.
- ב. מטרות לימוד המקרא, המיומנויות ועקרונות הלימוד זהים בעיקרם למטרות, למיומנויות ולעקרונות הלימוד של תכנית הלימודים במקרא לחינוך הממלכתי. נעשו התאמות לאוכלוסיית הלומדים. נושאי תכנית הלימודים הותאמו ליכולתם של הלומדים ולהתקדמותם בידיעת השפה העברית תוך כדי התחשבות במידת ההיחשפות שלהם לתנ"ך בארצות מוצאם. הפרקים שנבחרו במתווה התכנית כתובים בעיקרם בפרוזה. בלימוד יודגש פשוטו של הכתוב, התכנים, הרעיונות המרכזיים, המסרים והערכים; יושם פחות דגש על עניינים לשוניים. הלומדים יעסקו בקריאה ובהאזנה וידונו בסוגיות ובדילמות העולות מהכתובים.
- ג. המתווה של תכנית הלימודים בנוי כיחידה עצמאית לנבחנים עולים מתוך הנחה שלא כל הנבחנים למדו בארץ בחטיבת הביניים. הנושא שסביבו נרקם המתווה הוא צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל. נושא זה נבחר מתוך מטרה לאפשר לנבחן העולה לבנות השקפת עולם וזהות יהודית וישראלית במסגרת לימוד התנ"ך.
- ד. הקו המנחה בלימוד התנ"ך הוא הקניית מורשת תרבותית יהודית, לפיכך התכנית מתמקדת בסיפורים מכוונים ובדמויות מרכזיות, משמעותיות ורלוונטיות.
- ה. במהלך הלימוד יכירו הנבחנים העולים את הרעיונות ואת עקרונות היסוד של עולם האמונות והדעות שבמקרא.
- ה. פרקי הלימוד בתכנית מובאים תוך כדי שימת דגש על הרצף הסיפורי-היסטורי. במידת הצורך יושלמו פערים ברצף הזמן של הסיפור כדי להבהיר את הרצף ההיסטורי.

שיקולים מנחים לכתיבת התכנית לעולים

- התייחסות למטרות הלימוד ולמבנה הדעת של המקצוע
- התאמת הטקסטים והתכנים הנלמדים לעולים החדשים
- הכרת הרצף הסיפורי במקרא (בסדר היסטורי-כרונולוגי)
- הכרת הסוגות העיקריות של ספרות המקרא
- תכנון הלמידה על-פי היסוד המארגן: **צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל**
- למידה בין-תחומית ורב-תחומית כהעשרה

מפרט התכנים

נושא על: צמיחת עם ישראל וזיקתו לארץ-ישראל

הנושא המרכזי של תכנית העולים הוא **צמיחת עם ישראל והזיקה לארץ ישראל**. נושא זה נבחר כדי לאפשר לנבחנים העולים לגבש השקפת עולם וזהות יהודיות וישראליות. עקרונות הלימוד ומטרות לימוד המקרא לנבחנים עולים חדשים זהים בעיקרם למטרות, למיומנויות ולעקרונות הלימוד של תכנית הלימודים במקרא לחינוך הממלכתי, אם כי נעשו התאמות לאוכלוסיית הלומדים. בתכנית החדשה הוחלפו מספר מועט מאד של פרקים. ועיקר השינוי הוא ביטול נושא שכלל פרק אחד בלבד (ההתנחלות בארץ) וצירופו לנושא אחר (מהתנחלות לשופטים ולמלוכה).

שימו לב!

התכנים המפורטים להלן **מותאמים לתכנית ההלימה** לבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד ובמועד חורף תשע"ה. הפרקים והנושאים שהועבר עליהם קו חוצה לא יישאלו בבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד ובמועד חורף תשע"ה. במסגרת תכנית זו יפורסם בכל שנה מהו נושא החובה באותה שנה, ויש להתעדכן באתר תנ"ך ממלכתי מהו נושא החובה לבחינה במועד קיץ תשע"ה.

הנושא	הכתובים המקראיים
בריאת העולם	בראשית: א', ב', ג', ד', ו' 5-22, ט' 1-17, י"א 1-9
אבות האומה – נושא החובה לבחינה במועד קיץ תשע"ד	בראשית: י"ב, י"ז, י"ח, כ"א 1-21, כ"ב 1-19, כ"ג, כ"ז, כ"ח, כ"ט, ל' 1-26, ל"ה 23-29, ל"ז, מ"ד 18-34, מ"ה 1-16
עבדות וחירות	שמות: א', ב', ג' 1-14, י"ד 15-31.

<p>שמות: י"ט, כ' 1-18</p> <p>ויקרא: י"ט 1-4, 9-18, 32-37</p> <p>דברים: ו' 1-15, ט"ז 1-20, י"ז 8-20</p>	<p>המסגרת החוקית של העם</p>
<p>יהושע: א' 1-11, ב'</p> <p>שופטים: ב' 6-23</p> <p>שמואל א': א', ח', ט' – י' 1, ט"ז, י"ז 1-11, 17-20, 32-54, כ"ח</p> <p>שמואל ב': ז' 1-17</p>	<p>מההתנחלות לשופטים ולמלוכה</p>
<p>רות: א', ב', ג', ד'</p>	<p>רות – הגירות הראשונה</p>
<p>מלכים א': ג', י"א 1-13, 26-43, י"ב, כ"א</p> <p>מלכים ב': י"ז, כ"ד 8-20, כ"ה</p> <p>ירמיה: כ"ח</p> <p>ישעיה: א' 1-20, ב' 1-4</p>	<p>עם אחד שתי ממלכות</p>
<p>עזרא: א' 1-7</p> <p>יחזקאל: ל"ז 1-14</p> <p>תהלים: קל"ז</p>	<p>גאולה ותקומה</p>

נושאי הלימוד לבחינה בתנ"ך
3 יחידות לימוד (השלמה ל-5 יח"ל)
שאלונים מספר 133, 134, 135
(על-פי תכנית הלימודים החדשה המעודכנת)

נושאי הלימוד לקיץ תשע"ד בלבד (בכפוף לתכנית ההלימה)

יחידות ההרחבה בלימודי התנ"ך – השלישית, הרביעית והחמישית – מיועדות לנבחנים הבוחרים ללמוד תנ"ך מעבר לתכנית החובה בהיקף של 2 יחידות לימוד. הנושאים ביחידות אלה מבוססים על כתובים המצויים בחלקים שונים של התנ"ך, וכן על שילוב של חומרים חוץ-מקראיים, הן בהיבט של תרבויות שכנות והן בהיבט של ספרות בתר-מקראית (ספרות חיצונית ומדרשים). מטרת הלימוד ביחידות מוגברות אלו היא העמקה בחומר הנלמד, הרחבה והעשרה תוך כדי ראיית הזיקה בין התנ"ך ובין תרבויות המזרח הקדום והכרת השפעתו של התנ"ך על תרבות ישראל לדורותיה ועל תרבות העולם.

שימו לב!

התכנים המפורטים להלן **מותאמים לתכנית ההלימה** לבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד. הפרקים והנושאים שהועבר עליהם קו חוצה לא יישאלו בבחינת הבגרות במועד קיץ תשע"ד. יש להתעדכן באתר המפמ"ר לגבי התכנים שיידרשו במועד קיץ תשע"ה.

יחידת הלימוד השלישית – שאלון מספר 133

מנהיגותם של משה ודוד

נושא **המנהיגות** הוא נושא אוניברסלי, המזמן דיון פורה ועשיר שחושף השקפות עולם והנחות יסוד של המקרא ושל לומדיו. המקרא מאפשר עיון מעמיק בעולמם של שני מנהיגים שסיפוריהם מתפרסים על פני מספר רב של פרקים – משה ודוד. אנו למדים על עלייתם למעמד המנהיג ועל ההתפתחויות שחלו בהם ובמנהיגותם בשנות כהונתם. בחינת המנהיגות של משה ושל דוד דווקא בעתות **משבר** מאפשרת להתבונן בסיפור דרמטי ומעניין במיוחד. משבר מזמן מבחן אמת למנהיג, משום שעליו לפעול נכון בנסיבות שבהן רוב האנשים מאבדים את עשתונותיהם: נחשפים היחסים שבין המנהיג לבין העם, מוערכות ההחלטות שקיבל והוא עצמו נשפט מנקודות מבט שונות.

עיון וניתוח של האירועים שנבחרו ביחידה יחשוף בפני הלומדים את העקרונות ואת קני המידה של המקרא כלפי מנהיגיו; אלה עשויים להיות משמעותיים גם בבואנו לבחון ולהעריך את נושא המנהיגות כיום. כל אחד משני המנהיגים – משה ודוד – מייצג דפוס הנהגה שונה. כל אחד מהם צמח לתפקידו בשלב אחר בתהליך ההיסטורי של גיבוש העם והתפתחותו. העובדה שהמקרא בחר לספר בהרחבה על מנהיגים אלה מאפשרת ללומדים להכיר אותם במצבים שונים, ובתהליך ההתפתחות שלהם לאורך זמן. כמו כן, ניתן להשוות בין מנהיגים שונים שנקלעו למצב דומה.

משה

משה הוא המנהיג הראשון של בני ישראל. לדמותו קווי דמיון עם מנהיגים מקראיים נוספים, כיהושע ואלהו. על משה הוטלה המשימה ליצור עם מקבוצת עבדים, והוא הנהיג את העם במשך ארבעים שנות הליכה במדבר ובאתגרים שבדרך.

משה, נותן התורה, האדם המקראי הקרוב ביותר לאלוהים, מצא עצמו מטפל גם בתלונות העם העוסקות בצרכים האנושיים הבסיסיים ביותר, כמו צמא ורעב. מתח זה יוצר נסיבות דרמטיות וטעונות. תלונות העם במדבר מזמנות בדיקה של דרכי ההתמודדות של משה עם משברים, והתבוננות בשינויים שחלו במהלך ארבעים השנה במדבר ביחסו אל העם ואל תביעותיו. משה לא זכה להכניס את עם ישראל לארצו. מנהיגותו המיוחדת התאימה לנסיבות של התגבשות העם במצרים ובמדבר, אך לא למלחמות ולקיום של העם בארצו. סוגיה זו ומות משה חותמים את היחידה ומסכמים אותה.

דוד

מימי שלמה ועד חורבן הבית נתפס דוד כמלך שהלך בדרכי ה'. הוא מהווה את אמת המידה הראויה וכמעט כל מלכי יהודה מושווים אליו. עם זאת, הכתובים המקראיים בספר שמואל אינם מעלימים ואינם מטשטשים את החטאים, המגרעות ורגעי החולשה של דוד. ביחידת לימוד זו נבחרו פרקים היכולים לסייע ללומדים לבחון את דמותו של דוד ברגעי משבר שונים בחייו, לעמוד על החידה של דמות דוד ולהכיר את מי שאחר-כך נחשב למלך האידיאלי באנושיותו ובמורכבותו.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון – (60 נקודות: 3 × 20 נקודות)

בפרק ארבע שאלות ומתוכן יבחר הלומד **שלוש** שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל שאלה שלושה סעיפים, ומתוכם יבחר הלומד **שני** סעיפים (לכל סעיף – 10 נקודות).

פרק שני – (40 נקודות: 2 × 20 נקודות)

בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד **שתי** שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
בכל שאלה **שני סעיפי חובה**.

דוד	משה
<u>הופעת מנהיג חדש</u>	<u>מנהיג נולד : מדוע משה זוכה למנהיגות</u>
שמואל א' : ט"ז	שמות : ב'–ג'
<u>דוד מול מנהיג מכהן</u>	<u>אתגרים ראשונים בהנהגה מול פרעה ומול העם</u>
שמואל א' : י"ח	שמות : ה'–ו'
שמואל א' : י"ט 8–18	<u>כיצד מתמודד מנהיג מול מצוקות העם</u>
שמואל א' : כ"ב 1–4	שמות : ט"ו 22–27,
שמואל א' : כ"ג 1–18	שמות : ט"ז 1–10
שמואל א' : כ"ד	<u>מנהיג מול אלוהים</u>
<u>כיצד מתואר דוד כראש גדוד?</u>	שמות : י"ט
שמואל ב' : כ"ג 15–17 // דברי הימים א' : י"א 17–19	שמות : כ"ד 1–18
שמואל א' : ל'	שמות : ל"ג 12–23
<u>עליית דוד למלוכה</u>	<u>מנהיג מתווכ ומגן</u>
שמואל ב' : א' 17–27, ב' 1–11	שמות : ל"ב
<u>מלך על כל ישראל בתחילת דרכו</u>	<u>התמודדות משה עם תלונות לאחר שנה במדבר</u>
שמואל ב' : ה'	במדבר : י"א 1–22
שמואל ב' : ו'	<u>ערעור על מנהיגות</u>
<u>דוד מול בית שאול ; דוד מול בת שאול</u>	במדבר : י"ב
יש ללמוד את הכתובים שלהלן בנושא חתך המתייחס ליחסי דוד עם מיכל בת שאול :	<u>מדוע לא זכה משה להיכנס לארץ?</u>
שמואל א' : י"ח 6–30	במדבר : כ' 1–13 (ללמוד בהקשר זה את שמות : י"ז 1–7)
שמואל א' : י"ט 8–18	דברים : ג' 23–29
שמואל ב' : ג' 12–20	<u>אבדן מנהיגות וצמיחת קנאות – מה קורה</u>
שמואל ב' : ו'	<u>כשהמנהיגות נחלשת?</u>
<u>הסכנה שבכוח</u>	במדבר : כ"ה
שמואל ב' : כ"א 1–14	<u>מות משה – כיצד סוגרת התורה את סיפור חייו של משה?</u>
שמואל ב' : י"א	דברים : ל"ד
סיפור זה לא יילמד תוך התייחסות למורכבותו ולעיצובו הספרותי, אלא יצוין כקו פרשת המים בתולדות מלכותו של דוד.	
<u>דוד בחולשתו מול משפחתו</u>	
שמואל ב' : י"ג	
<u>דוד בחולשתו ובכניעתו במרד אבשלום</u>	
שמואל ב' : ט"ו	
שמואל ב' : י"ט 1–9	
<u>המלך בזקנתו</u>	
מלכים א' : א'	

יחידת הלימוד הרביעית – שאלון מספר 134

מגילות

חמש המגילות – שיר השירים, רות, איכה, קהלת ואסתר – כלולות בקובץ כתובים. ספרים אלה משקפים שלב של כתיבה מאוחרת או של עריכה מאוחרת המתבטאת בלשון, בפואטיקה (דרכי הכתיבה) ובעולם האמונות והדעות (המישור הרעיוני).

במסורת היהודית מקובל לקרוא את שיר השירים בפסח, את רות בשבועות, את איכה בתשעה באב, את קהלת בסוכות ואת אסתר בפורים.

המגילות שונות זו מזו בלשון, במשמעותן ובסוגן הספרותי:

- מגילת שיר השירים היא אוסף שירי אהבה שגיבוריו הם הרעיה והדוד.
- מגילת רות מספרת בשבחה של רות המואבייה והצטרפותה למשפחה שממנה יצא דוד המלך.
- מגילת איכה היא אוסף של חמש קינות על חורבן ירושלים והמקדש.
- מגילת קהלת נמנית על ספרות החכמה ונקודת המוצא שלה היא ספקנות.
- מגילת אסתר פותחת צוהר לחיי היהודים באימפריה הפרסית ומסבירה את מקור חג הפורים.

מבנה השאלון

בשאלון שני פרקים.

פרק ראשון – (52 נקודות: 2 × 26 נקודות)

בפרק שלוש שאלות ומתוכן יבחר הלומד **שתי** שאלות (לכל שאלה – 26 נקודות).

בכל שאלה **שני סעיפי חובה** (לכל סעיף – 13 נקודות).

פרק שני – (48 נקודות: 3 × 16 נקודות)

בפרק חמש שאלות ומתוכן יבחר הלומד **שלוש** שאלות (לכל שאלה – 16 נקודות).

בכל שאלה **שני סעיפי חובה** (לכל סעיף – 8 נקודות).

מפרט התכנים

מקורות מקראיים

- **שיר השירים:** א', ב', ג', ח'
- **רות:** א'–ד'
- **בראשית:** 30–38, ל"ח
- **דברים:** כ"ג 4–7
- **עזרא:** ט'
- **איכה:** ד'
- **קהלת:** א', ב', ג', י"א, י"ב
- **אסתר:** א'–ט', י

מקורות חוץ-מקראיים

• שיר השירים

– שירי אהבה מצריים: **שירי דודים ממצרים העתיקה**, מ' פוקס, שיר הנער ושיר הנערה, הוצאת מאגנס, ירושלים, תשמ"ה, עמ' 50–51 (להיעזר גם בהערות המופיעות בספרו של פוקס).

• קהלת

– עלילות גלגמש, לוח 10: ש' שפרה, י' קליין, **בימים הרחוקים ההם**, עם עובד, 1996, עמ' 264–265, (עמ' 265 – תשע שורות ראשונות).

• אסתר

– התוספת למגילת אסתר, בתוך: **הספרים החיצוניים**, א' כהנא, הוצאת מקורות, תל-אביב, תרצ"ז, עמ' תקמ"ד–תקמ"ט.

קריאת חובה

• שיר השירים

– **מקרא לישראל**, פירוש מדעי למקרא, כרך "שיר השירים", י' זקוביץ, עם עובד, מאגנס-ירושלים: עמ' 31, מסעיף כ"ח – קונוציצה, ועד עמוד 36, בפסקה המסתיימת ב"פירושו של רמב"ן".

• רות

– י' זקוביץ, **מקראות בארץ המראות**, **שיפוט לטובת גיבורו של סיפור הבנואה: בנות לוט ואביהן במערה, רות ובעז**, הקיבוץ המאוחד, תל-אביב, 1995, עמ' 23–27.

– **עולם התנ"ך**, כרך מגילות "מגמת המגילה" עמ' 73–74, "מועד כתיבתה של המגילה", עמ' 74.

• איכה

– **עולם התנ"ך**, כרך מגילות, עמ' 112, "קינות על חורבן ערי הקודש ומקדשים במזרח הקדום" (23 שורות מראשית הסעיף עד "בערים ובתושביהן"), עמ' 114, מהשורה ה-18, "בדומה לקינה המקראית", ועד לתחתית העמודה הראשונה, "לשיקום ההריסות".

• קהלת

– שרה יפת, "חירות הרוח – משנת קהלת לדורות", בתוך: **ספר מיכאל, בין הזמן הזה לימים ההם**, עורך: אבי שגיא, הוצאת רכס, 2007, עמ' 97–107.

• אסתר

– **מקרא לישראל**, פירוש מדעי למקרא, כרך "אסתר", אדל ברלין, עם עובד, תל-אביב, מאגנס: "מדוע נכתבה מגילת אסתר?", עמ' 3–4; "מגילת אסתר כקומדיה", עמ' 4–9; "אסתר ונשים במקרא", עמ' 40–42; "תוספות למגילת אסתר", עמ' 34–37 (אפשר גם: **התוספות למגילת אסתר**), בתוך: לא כד כתוב בתנ"ך, יאיר זקוביץ ואביגדור שגיא, ידיעות אחרונות, 2004, תל-אביב, עמ' 274).

– **אנציקלופדיה עולם התנ"ך**, מגילות, "מרדכי היהודי ואסתר בת דודו", עמ' 85 (הוצאת רביבים). אותו פירוש קיים גם במהדורה חדשה יותר – **עולם התנ"ך**, מגילות "מרדכי היהודי ואסתר בת דודו", עמ' 237 (הוצאת דודון עתי).

יחידת הלימוד החמישית – שאלון מספר 135

נשים במקרא

רוב הדמויות במקרא הן דמויות גבריות. בדרך כלל מקומן של הנשים במקרא איננו בהנהגה, אולם יש להן תפקידים משמעותיים והרי גורל בסיפורים מקראיים שונים. מתוך תפיסה זו של תפקידיהן וייעודיהן המגוונים של נשים במקרא, ומתוך הכרה בעוצמתן הייחודית, נבחרו פרקי תנ"ך שבהם יש לנשים תפקיד מכריע.

נשים רבות במקרא פועלות בעוצמה, בחכמה ובמוסריות יוצאות דופן. ביחידה זו בחרנו סיפורים העוסקים בנשים מצילות חיים, בנשים בעת מלחמה, בנשים הנאבקות על פרי בטן וכן באירוסין, בפיתוי ובאונס. ראוי ללמוד כל סיפור באופן מעמיק תוך תשומת לב למסרי הסיפור ולאמצעים ספרותיים המסייעים בחשיפת מורכבותה של הדמות. בנוסף ללימוד ייחודה של הדמות בסיפור שבתנ"ך, יתוודעו הלומדים לדמויות הנשיות השונות בעזרת מקורות מקראיים וחוץ-מקראיים כגון, מדרשים, מאמרים וכתובים מן המקרא ומן המזרח הקדום העוסקים בנסיבות המתוארות בסיפור. תרומתם של מקורות אלה ללימוד הדמות המקראית עשויה להיות חידוד שאלות הנוגעות לנסיבות הסיפור, פולמוס עם תיאור הדמות כפי שהיא מצטיירת בתנ"ך, הבנת הדמות או הסיפור בהקשרים שונים ועוד.

מבנה השאלון

בשאלון שמונה שאלות ומתוכן יבחר הלומד חמש שאלות (לכל שאלה – 20 נקודות).
 בכל שאלה שני סעיפי חובה. הניקוד לכל סעיף משתנה על-פי הנדרש בסעיף.
 בחלק מהסעיפים תוצגנה שאלות של שיח בין הנושאים השונים בתכנית.

מפרט התכנים

הנושא	פרקי הלימוד	מקורות מידע - חובה	מקורות מידע – הרחבה
סיפור של אירוסין וסיפורה של רבקה	בראשית: כ"ד, כ"ז 1-19	פנינה פלר, צעיפה של תמר, בתוך: שני צעיפים http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=18528 הסעיפים: צעיפה של רבקה ודמותה של רבקה. יעל שמש, רבקה אישה חזקה ללא כוח רשמי, http://www.biu.ac.il/jh/parasha/toldot/shem.html	מנחם פרי, רבקה וחתנה העבד, והקואליציה של אלוהים עם הנשים בסיפור המקראי, אלפיים, 29 (תשס"ו) עמ' 193-278.
אונס? – דינה	בראשית: ל"ד	שיר השירים א' 5-8, ח' 5-12 שיר אהבה שומרי פולחני, "חתן לינה בביתנו" – ש' שפרה, "קליין, בימים הרחוקים ההם, עמ' 340-341.	מאמר דידיקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikradidact/pages/item.asp?item=2378 2 חיים חיון, ותצא דינה, ירושלים תשע"א, עמ' 16-52

הנושא	פרקי הלימוד	מקורות מידע - חובה	מקורות מידע – הרחבה
תמר בת דוד	שמואל ב' : י"ג	<p>שמות כ"ב 16–16, דברים כ"ב 22–29, ויקרא י"ח 17, מסכת אבות ה ט"ז, חוקי אשור: סעיפים A 55–56A 53</p> <p>על פי חיים נוי, חוקים מן המזרח הקדום ערוכים במקביל לחוקים מן התורה, הוצאת ח' נוי, קריית טבעון, עמ' 56–57</p> <p>מאיר מלול, קובצי הדינים ואוספים משפטיים אחרים מן המזרח הקדום, חיפה, פרדס הוצאה לאור, תש"ע, 2010, עמ' 207–208.</p>	<p>הסבר שיר האהבה השומרי: http://www.rhazy.com/Heb-44-0.htm</p> <p>טריה פיליפ, סיפור אמנון ותמר מאמר דידקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikradi-daet/pages/item.asp?item=23409</p>
נשים – חכמות – אביגיל; האישה החכמה מתקוע; האישה החכמה מאבל בית מעכה	שמואל ב' : י"ד 21–1, כ' 1–2, 6–7, 15–22	<p>גלעד שטראוס, שלוש נשים חכמות בספר שמואל, מגדים כ"א, עמ' 55–60. http://www.herzog.ac.il/tvunot/fulltext/mega21_strauss.pdf</p>	<p>אמנון בזק, האישה התקועית האישה מאבל בית מעכה http://10in.in/3/?p=361</p>
נשים מצילות חיים	שמואל א' : כ"ה	<p>מאיר שלו, פרוטקשן בכרמל, תנ"ך עכשו, תל-אביב, 1985, עמ' 19–23.</p>	<p>אוריאל סימון, אביגיל מונעת את דוד מבוא בדמים, בקש שלום ורדפהו, תל-אביב 2002, עמ' 177–217.</p>
המיילדות מרים בת פרעה	שמות : א' 15–20, ב'	<p>גילי זיוון, נשים קוראות מבראשית, עמ' 340–346 מצוי גם ב: http://mikranet.cet.ac.il/pages/item.asp?item=23389</p> <p>סעיפים "נשים נגד גזרת ההכחדה.. ועד סוף סעיף "המרד הנשי..."</p>	<p>רוני מגידוב, מאמרים דידקטיים על שמות א': http://mikranet.cet.ac.il/mikradi-daet/pages/item.asp?item=22416</p> <p>ב' http://mikranet.cet.ac.il/mikradi-daet/pages/item.asp?item=22417</p> <p>לאה מזור, "פריון ונשים בעיצוב ראשית ישראל במצרים, עיון ספרותי רעיוני בשמות א–ב", מסיבת (ז), תשס"ח, 2007, עמ' 9–28.</p>
רחב	יהושע : ב'	<p>יאיר זקוביץ ואביגדור שנאן, הזוג המוזר, הרצאה מצולמת עד דקה 35, http://www.youtube.com/watch?v=Gyd8YIGNhYI</p>	

מקורות מידע – הרחבה	מקורות מידע - חובה	פרקי הלימוד	הנושא
מאמר דידקטי http://mikranet.cet.ac.il/mikradiact/pages/item.asp?item=2377 1	כל הקיץ ישבה רצפה בת איה / שי שפרה, בתוך מלכה שקד, לנצח אנגנד – אנתולוגיה, תל-אביב, 2005, עמ' 467–468.	שמואל ב': כ"א 1–14 במדבר: כ"ו 33, כ"ז 1–11, ל"ו	אישה מול הממסד – רצפה בת איה בנות צלפחד
	זקוביץ ושנאן, "מה אירע באוהלה של יעל", לא כך כתוב בתנ"ך, תל אביב 2004, עמ' 223–229.	שופטים: ד'–ה'	נשים בעת מלחמה – דבורה יעל ואם סיסרא
עינת רמון, "לב הארי של תמר", קוראות מבראשית, תל-אביב 1999, עמ' 293–300.	דברים: כ"ה 5–10 ויקרא: י"ח 15 חוקי אשור: סעיפים A33 A43 חיים נוי, חוקים מן המזרח הקדום ערוכים במקביל לחוקים מן התורה, הוצאת ח' נוי, קריית טבעון, עמ' 113–114. מאיר מלול, קובצי הדינים ואוספים משפטיים אחרים מן המזרח הקדום, חיפה, פרדס הוצאה לאור, תש"ע, 2010, עמ' 196–197, 201.	בראשית: ל"ח	עקרות ומאבק על ואימהות – תמר (ויהודה)
סימון, וילך מנוח אחרי אשתו http://www.daat.ac.il/daat/tanach/rishonim/simon1-1.htm זקוביץ ושנאן, לא כך כתוב בתנ"ך, תל אביב, 2004, עמ' 173–179.		שופטים: י"ג	אשת מנוח
גילי זיוון, השיעור שנתנה השונמית לאלישע... ולנו http://merkazherzog.org.il/article/73 אלחנן סמט על הפרק, שיעורים 22–27 http://www.etzion.org.il/vbm/search_results.php?subject=פרק+אלישע&koteret=פרקי+אלישע		מלכים ב': ד' 8–37	האישה הגדולה משונם